

MAJA ARAD JASUR

AMSTERDAM

Režija:
IVA MILOŠEVIĆ

Maja Arad Jasur

AMSTERDAM

Prevod: Dušica Stojanović Čvorić

Rediteljka: **IVA MILOŠEVIĆ**

Dramaturg: Dimitrije Kokanov

Lektorka: Ljiljana Mrkić Popović

Scenograf: Gorčin Stojanović

Kostimografkinja: Marija Marković Milojev

Kompozitor: Vladimir Pejković

Organizatorka: Jelena Fatić

Asistentkinja organizatorke: Teodora Barać

Izvide:

ANA MANDIĆ

DEJAN DEDIĆ

DRAGANA ĐUKIĆ

MARKO GRABEŽ

VLADIMIR PEJKOVIĆ, muzičar

Inspicijent: Milenko Adamov

Suflerka: Teodora Barać

Dizajn i realizacija svetla: Duško Kovačević

Realizacija zvuka: Miroslav Petruljević

Šminka: Dubravka Bušatlija

Fotograf: Boško Đorđević

Pozorište Atelje 212

Sezona 2021/22.

Scena Petar Kralj

Premijera: 11. februar 2022.

MAJA ARAD JASUR

Dramska spisateljica iz Tel Aviva. Drame su joj izvođene širom sveta i prevedene su na engleski, nemački, francuski, ruski, kineski, finski, grčki, srpsko-hrvatski, italijanski, poljski i norveški jezik. U period od 2007-2013. živela je u Holandiji, gde je radila kao dramaturškinja sepcijalizovana za procese dokumentarnog teatra. Dobitnica je berlinske Teatartrefen Štukemarkt (Thatertreffen Stückemarkt) nagrade 2018. godine za komad Amsterdam, nagradu Međunarodnog pozorišnog instituta (International Theatre Institute) za dramu SUSPENDED i „Habima“ nagrade za komad GOD WAITS AT THE STATION.

IVA MILOŠEVIĆ

Rođena 1977. godine u Beogradu. Diplomirala Pozorišnu i radio režiju na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu.

Potpisala je sledeće režije:

U Beogradu - „Mnogo buke ni oko čega“ V.Šekspira, „Mesec dana na selu“ I.S.Turgenjeva, „Zmajeubice“ Milene Marković, „Izjunačkog života građanstva“ Karla Šternhajma, „Drama o Mirjani i ovima oko nje“ Ivora Martinića, „Fedrina ljubav“ Sare Kejn, „Razvaljivanje“ Nil Labjuta, „Shopping & Fucking“ Mark Rejvenhila (Jugoslovensko dramsko pozorište) „Revizor“ N.Gogolja, „Proslava“ T.Vinterberga i M. Rukova, „Zmijsko leglo“ V.Sigareva, „Put do Nirvane“ A. Kopita (Atelje 212); „Elektra“ Danila Kiša (Narodno pozorište u Beogradu); „Magično popodne“ Volkfanga Bauera (Bitef teatar); „Glorija“ Ranka Marinkovića (mjuzikl) (Pozorište na Terazijama); „Konjić Grbonjić“ Braće Presnjakov, „Pepeljuga“ Igora Bojovića i „Princeza i žabac“ Igora Bojovića (Pozorište „Boško Buha“); „Mala sirena“ H.K. Andersena i Srđana Koljevića (Malo pozorište „Duško Radović“); „Vuk i sedam jarića“ Braće Grim i Ljubinke Stojanović (Pozorište lutaka „Pinokio“); U Novom Sadu - „Mizantrop“ Ž. B. P. Molijera (korežija Gorčin Stojanović), „Priče iz bečke šume“ Eden fon Horvata i „Painkillersi“ Nede Radulović (Srpsko narodno pozorište); U Somboru - „Čelava pevačica“ Ežen Joneska i „ Kazimir i Karolina“ Eden fon Horvata (Narodno pozorište Sombor); Subotica - „Izbiračica“ Koste Trifkovića i „Zla žena“ Jovana Sterije Popovića (Narodno pozorište Subotica); Užice - „Čudo u Šarganu“ Ljubomira Simovića (Narodno pozorište Užice); Zagreb, Hrvatska - „Maratonci trče počasni krug“ Dušana Kovačevića (Satiričko kazalište Kerempuh); Prilep, Makedonija - „Mnogo buke ni oko čega“ (Naroden teatar „Vojdan Černodrinski);

Dobitnica je nagrada za režiju „Bojan Stupica“, „Ljubomir Muci Draškić“, kao i godišnjih nagrada za režiju SNP i JDP.

Sa svojim predstavama gostovala u Štutgartu (Nemačka), Bogoti (Kolumbija), San Hozeu (Kostarika), Guadalahari (Meksiko), Sibiu (Rumunija), Madridu, Rimu, Pragu, Gracu, Zagrebu, Rijeci, Splitu, Sarajevu, Ljubljani, Brčkom, Banjaluci, Kotoru, Budvi, kao i na svim važnim festivalima u Srbiji.

AMSTERDAM, RAZGOVOR SA AUTORKOM MAJOM ARAD JASUR

Dimitrije Kokanov:

Rekao bih da je jedan od najvažnijih ili bar najlakše uočljivih aspekta teksta Amsterdam način na koji je strukturisan sam tekst. Različita su teorijska stanovišta sa kojih bi smo mogli da čitamo formalne karakteristike ovog teksta. Napuštajući tradicionalni, aristotelovski način definisanja šta pozorišna drama jeste, koristiš tekst kao oblik pripovedanja. Odluku da koristiš pripovedanje kao osnovni mehanizam u tekstu u pozorišnom i širem izvođačkom smislu možemo da shvatimo kao strategiju preispitivanja tradicionalnih sistema reprezentacije u dramskom teatru. Amsterdamom insistiraš na stvaranju distance, u brehtovskom smislu. Kada koristimo pripovedanje kao izvođačku proceduru, šta nam to omogućava u komunikaciji sa publikom?

Maja Arad Jasur: Tekst pored pripovedanja predstavlja neku vrstu partiture u kojoj izviđači nemaju sukob u smislu dramske situacije, ali imaju izvođačke akcije koje čak mogu biti dramske. Svaki izvođač se nadovezuje na prethodno izrečeni iskaz što omogućava stvaranje određenog ritma u tekstu i posle u predstavi. Ritam smatram izuzetno važnim aspektom ovog teksta. Drugi važan aspekt je višeglasje što je snažno vezano za glavnu junakinju i njeno iskustvo bivanja u svetu – način na koji ona, njeno telo, ima iskustvo sopstvenog identiteta u svetu. Ova forma je dosta pod uticajem britanskih dramskih pisaca iz devedesetih godina prošlog veka (Sara Kejn, Martin Krimp i Sara Čerčil). To su pisci sa kojima sam ja u dijalogu dok pišem. Takođe i pod uticajem evropskih pozorišnih praksi koje su više zainteresovane za probleme same izvedbe, a manje za dramske narative. Pripovedanje je izvedbeni čin, to je ono što izvođači rade u trenutku same izvedbe, i to je ono što proizvodi posledice. Za reditelje ovakav tekst ostavlja skoro sto posto otvoren prostor da sami kreiraju scenski događaj kako god to oni žele, u zavisnosti na kakvo ih razmišljanje tekst podstakne.

Dimitrije Kokanov: Tekst je polje diskusije različitih političkih i emocionalnih pozicija i iskustava u životu glavne junakinje. Kada razmišljam o Amsterdamu, tekst nije samo partitura za izvedbu već registar višeslojnih kulturnih konteksta koji nam omogućavaju rekonstruisanje iskustva života u svetu o kojem govoriš.

Maja Arad Jasur: Ova forma je za mene bila jedina moguća da bih obradila određene teme. Kada sam počela da pišem, moj cilj je bio da pokušam da zabeležim iskustvo migrantskog pitanja. Prvo sam probala sa drugačijim formama teksta. Nisam od starta znala da ću tekst ovako oblikovati. Probala sam sa tradicionalnom formom dramskog teksta, unutar koje je perspektiva spoljašnja, usmerena od spolja prema likovima. Ali klasična forma je stvarala osećaj da ja kao autorka govorim „ovako je bilo“. Činilo mi se kao da je to laž. Istraživala sam zašto mi to što pišem deluje neistinito. Shvatila sam da kada emigriraš ti nužno izводиš novi identitet. Identitet ti je konstruisan i načinom na koji te drugi vide. Na primer ako je većinsko stanovništvo u Izraelu jevrejsko, jevrejstvo onda nije problem. Kada sam se preselila u Amsterdam počela sam da istražujem svoj identitet jevrejke koji mi je do tad bio podrazumevajući. To je zato što su me u Amsterdamu ljudi tako videli, možda i više nego što sam samu sebe tako posmatrala i određivala.

Dimitrije Kokanov: Veoma je važno kome kao pisac daješ glas i mogućnost da govori u javnom prostoru. Glavna junakinja, Jevrejka, je društveni Drugi u zapadno evropskom kulturnom kontekstu. Šta znači biti Jevrejka u Amsterdamu?

Maja Arad Jasur: Ono što tekstom Amsterdam stavljam u fokus pre svega je ideja bivanja migrantkinjom, strankinjom u Amsterdamu, ali imajući konkretno u vidu istoriju jevrejskog istorijskog iskustva. Ali takođe želela sam i da izrazim problem migracija muslimanskog stanovništva, odnosno zajedničko iskustvo koje svi migranti imaju u Zapadnoj Evropi. Namera mi je bila da zabeležim iskustvo gde pogled drugih utiče na konstruisanje tvog identitet u tvojoj glavi. Naravno ti ne znaš uvek kako te drugi vide, ali proces izgradnje identiteta je u tome što se baviš pitanjem šta ti misliš kako te drugi vide. Taj proces je rekonstruisan u određenu formu teksta, u toj polifoniji, mnoštva pogleda i glasova koji konstruišu nečiji identitet.

Dimitrije Kokanov: Drugi deo teksta je dubinsko istraživanje istorijskog, političkog, konteksta traume holokausta. Ovim delom teksta kao širim okvirom nam omogućavaš

detaljnije ispitivanje fenomena kolektivne krivice, ožljaka istorijske traume, ponovno preispitivanje pojmova nacionalnih, etničkih i rodnih identiteta.

Maja Arad Jasur: Slažem se da drugi deo teksta predstavlja istraživanje. Taj deo teksta je o strahu. Ne baš paranoji, jer paranoja podrazumeva strah od nečeg što ne postoji. Ali ne postavljam ni pitanje da li antisemitizam postoji u Zapadnoj Evropi, jer očigledno je da postoji samo ima drugačije izraze nego početkom i sredinom prošlog veka. Danas je komplikovano, nekada je teško uočiti antisemitizam i često ga je moguće greškom zameniti sa kritikom politika koje vodi Izrael. Dakle, glavna junakinja nosi istoriju u svojoj podsvesti i na svojim ramenima. Ona vidi realnost kroz tu perspektivu. Priča je puna obrta i neki od njih nemaju nužni logički uzročno-posledični sled. Uobičajena pitanja koja bi postavili određenom dramskom narativu ovde ne funkcionišu. Postoji kontekst koji je stvaran i sa kojim se povezujem i na koji se oslanjam. Priča o računima, na primer, koje su jevrejske izbeglice dobile kada su se iz koncentracionih logora vratila u Amsterdam je istinita. Reč je o različitim računima (za struju, gas...). Troškovi koji su napravljeni za vreme koje su ti ljudi bili u logoru, a od njih se posle izlaska iz logora tražilo da ih plate. Postoji konkretna scena u komadu, u gradskoj upravi, to je bazirano na stvarnom dijalogu. Grad je zahtevao novac od tih ljudi i oni su taj račun platili. Tek nedavno, 2015. godine, grad Amsterdam je izvršio kompenzaciju troškova jevrejskoj zajednici za te račune koje su Jevreji platili. Ovi podaci govori puno o tome kako Holandija tretira Jevreje koji su živeli tamo tokom rata, ali i one Jevreje koji su se vratili tu, u svoje kuće posle rata. Bivanje ženom je potpuno novi nivo drugosti, iako mislim da i muškarci mogu da se povežu sa tekstom. Komad pokušava da predstavi identitet pojedinca kroz taj kaleidoskop promene konteksta, kada individua prolazi kroz pejzaž u kome nije odrasla, već sebe posmatra očima drugih.

Dimitrije Kokanov: Mi u Srbiji živimo u drugačijim posle ratnim traumama i borbama suočenja sa preuzimanjem odgovornosti. Amsterdam je komad koji nam daje priliku da tragamo za odgovorima, ne samo u smislu razvoja predstave i adekvatnog izvođačkog jezika za ovaj tekst, već i za preispitivanje različitih pozicija bivanja u društvu.

Maja Arad Jasur: Zanimljivo mi je to. Amsterdam je postavljen u raznim državama od Grčke do Norveške, Nemačke, Austrije, Finske, Francuske, Italije, Amerike... Ali nije izveden u Holandiji. Nisam sigurna da se Holandađni adekvatno suočavaju sa pitanjem kolektive krivice.

Mit o Ani Frank i pokretu otpora je snažniji. Ako pogledamo brojke, posle Poljske, Holandija je druga zemlje po kolaboraciji sa nacistima. S druge strane postoje divne priče kako su Holandađani pomagali Jevrejima, rizikovali su svoje živote. 75 posto Jevreja u Holandiji je bilo odvedeno u logore. Taj broj mnogo govori. Koliko ja znam, Holandađani nisu nikad tretirali ovu istorijsku epizodu i kolektivna krivica nije ono čime se bave. Kada govorimo Srbiji, za mene je zanimljivo da čujem iz koje perspektive se povezujete sa tekstom. Možda kroz dva stanovišta, srpskim migracijama u Holandiju... Imam dosta prijatelja bivše Jugoslavije, takođe iz Srbije. Uvek je postojala lakoća u povezivanju među nama, međusobno prepoznavanje u različitim aspektima identiteta. Druga mogućnost razumevanje ovog teksta za vas je pretpostavljam srpska uloga u Drugom Svetskom ratu. Takođe i skorašnji ratovi iz vaše i naše istorije. To je nešto što treba diskutovati.

Dimitrije Kokanov: Nakon osvajanja nagrade za najbolji komad na prestižnom berlinskom festivalu Teatartreffen Stückemarkt (Thatertreffen Stückemarkt) 2018 godine, usledio je velik broj produkcija teksta i javnih čitanja širom sveta, kao što si navela. Da li si ih sve videla?

Maja Arad Jasur: Videla sam nekoliko. Vrlo je zanimljivo videti različite postavke teksta, čitanje različitih reditelja. Videla sam postavke sa tri izvođača i sa devet izvođača. Različite pristupe. Neki predstave su više oslonjene na mehanizme reprezentacije likova i priče, a neki umetnici su radili sa više fokusa na izvedbene aspekte oni ne pokazuje tekst, nego nekada idu i protiv teksta.

Dimitrije Kokanov: Ovo će biti prvo izvođenje Amsterdama u ovom delu Evrope, i prva produkcija nekog tvog teksta u Srbiji. Šta to znači za tebe?

Maja Arad Jasur:

Vrlo sam uzbuđena. U Nemačkoj tekst je već pet puta postavljen na scenu. U Engleskoj su bila tri, takođe nekoliko scenskih čitanja u Francuskoj... Zanimljivo je što svako čitanje u drugoj zemlji daje potpuno drugačiju perspektivu na tekst. Otvara nove načine sagledavanja problema identiteta kojim se tekst bavi. Nikada nisam bila u Srbiji. Ovo će biti moj prvi put u Beogradu. Imam prijatelje iz Srbije sa kojima sam i saradivala u Amsterdamu. Uvek sam želela da dođem. Moji prijatelji iz Amsterdama, koji su došli iz Srbije i sa prostora bivša Jugoslavije, sebe su nazivali „kulturnim izbeglicama“ (cultural refugee). Preuzela sam taj termin od njih. Mislim da na neke načine imamo srodan identitetski problem. Osećaj pripadnosti i istovremeno nepripadanja, nacionalni sentiment je tu, ma koliko voleli mesto u koje smo se doselili, ali je poljuljan iz nekih razloga.

ПРОДУКЦИЈА И ТЕХНИЧКА РЕАЛИЗАЦИЈА

Технички менаџер: ВОЈИН БУТКОВИЋ

Менаџер технике и информационах технологија: ГОРАН МИРКОВИЋ

Дизајнер: МАРИЈА ЈЕВТИЋ

СЦЕНСКА ОПРЕМА

Кројачки радови: ЉИЉАНА МИЈАИЛОВИЋ

Столарски радови: МИЛАН ЦВЕТКОВИЋ

Браварски радови: АНДРЕЈА ПЕТРОВИЋ

Асистент дизајнера-оператер: АЛЕКСАНДАР ТЕРЗИЋ

Набавна служба: ПЕТАР ВЕЉКОВИЋ

СЦЕНСКА ТЕХНИКА

Шеф позорнице: ВУЧЕ ВУЧЕТИЋ

Помоћник шефа позорнице: АЛЕКСАНДАР ЂУРЂИЋ, МИЛОШ ЂИРИЋ

Цуг мајстор: ЗОРАН СИМИЋ, ТОМИСЛАВ РАДОСАВЉЕВИЋ

Декоратери: ДРАГАН ЂИРОВИЋ, МИЛОВАН МИЛОВАНОВИЋ,
МИША МУРАТОВСКИ, НОВИЦА ЈОВАНОВИЋ, МИЛАН СТАНОЈЕВИЋ

Шеф транспорта: МИЛОШ ЂОРЂЕВИЋ

Транспорт: ЗОРАН ЈАНКОВИЋ, ЈОВАН ЂОКИЋ, ИВАН ПУТНИКОВИЋ

Главни реквизитер: САША ПИВАЉЕВИЋ

Реквизитери: МИЛАН РАДОВИЋ, ДЕЈАН СТОЈИЉКОВИЋ, ДРАГАНА РИСТИЋ

Главни шминкер: ДУБРАВКА БУШАТЛИЈА

Шминкери: ИВАНА ЈОВАНОВИЋ, ЈОВАНА СИМИЋ

Шеф гардеробе: ГРОЗДАНА СТАНОЈЕВИЋ

Гардеробери: БРАНКО ПЕТРОВИЋ, СЛОБОДАНКА ПЕТРОВИЋ

Шеф расвете: РАДОМИР СТАМЕНКОВИЋ

Расвета: ДРАГАН МАСЛАРЕВИЋ, МАРКО ЂОКИЋ, ДУШКО КОВАЧЕВИЋ, МАРКО
ПАВЛОВИЋ

Шеф звука: ДРАГАН СТЕВАНОВИЋ - БАГЗИ

Звук: МИРОСЛАВ ПЕТРУЉЕВИЋ, ЛИДИЈА МИРОВИЋ

Видео: МАТИЈА ЈОВАНОВИЋ

21/22

ŠTO PRE

KAO

 PRE

65

SHISEIDO
GINZA TOKYO